

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
ИВА И МАША
БР. 258
09.04.24
2024 год
ЛАЗАРЕВАЦ

Предшколска установа
"ИВА И МАША"
Ул. Краља Петра Првог бр. 33
Лазаревац, Београд

На основу чл.119. став1. тачка 1. Закона о основама система образовања и васпитања (Сл. Гласник РС 88/2017, 27/18-др.закон, 10/19, 27/18-др.закон, 6/20, 129/21 и 92/23) Управни одбор ПУ „ИВА И МАША“, на својој седници одржаној дана 09.04.2024. године донео је

ОДЛУКУ

Управни одбор ПУ „ИВА И МАША“ доноси Анекс Предшколског програма бр. 398 од 15.09.2021. године Предшколске установе "ИВА И МАША"

Образложење:

На основу члана 100. и члана 119. став 1. тачка 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр.88/17, 27/18- др. закон, 10/19, 27/18-др. закон, 6/20, 129/21 и 92/23) и тачке 5.1.4) Правилника о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС“, бр. 11/24), Управни одбор установе, на седници одржаној дана 09.04.2024. године, донео је Анекс Предшколског програма бр. 398 од 15.09.2021. године, ПУ „ИВА И МАША“ у Лазаревцу.

Председник управног одбора

Бојана Вукић

У Лазаревцу, 09.04.2024. године

На основу члана 119. став 1. тачка 2) Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 88/17, 27/18-др.закон, 10/19, 27/18-др. закон, 6/20, 129/21 и 92/23), Управни одбор ПУ „ИВА И МАША“ је на седници одржаној 09.04.2024. године, једногласно донео

АНЕКС БР. 1

Предшколског програма ПУ „ИВА И МАША“ бр. 398 од 15.09.2021. године

Тачка 1.

Одељак 4.4. Програм рада заштите од насиља, злостављања, занемаривања и спречавања дискриминације у Установи, допуњује се делом који гласи:

ПРОГРАМ И ПЛАН ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Тим за кризне догађаје је део Тима за заштиту од насиља.

Циљ тима је да планира, организује и учествује у реализацији активности усмерених на јачање отпорности установе на суочавање са кризним догађајима. Приликом поступања установе у кризним ситуацијама деловање је одређено Правилником о протоколу поступања установе у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (део који се односи на кризне ситуације)

Активности тима се реализују кроз

1. планирање и координацију (обухвата планирање, организацију, координацију, сарадњу са спољашњом мрежом, праћење и евалуацију),
2. психосоцијалну подршку (обухвата активности праћења реаговања, процене потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, проценом потребе за укључивање мобилног тима и сарадњу са мобилним тимом)
3. информисање (обухвата активности прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције и припреме саопштења)

САСТАВ ТИМА - Руководилац тима је Светлана Васић, директор Установе

Остали чланови су:

1. Ивана Станић, стручни сарадник-педагог, члан тима задужена за информисање;
2. Зорана Шкара, стручни сарадник-логопед, координатор тима за заштиту, задужена за планирање и координацију
3. Тамара Јевтић, васпитач, члан
4. Татјана Миланковић, медицинска сестра -васпитач, члан
5. Светлана Јовановић, васпитач, члан
6. Сања Марковић, родитељ, члан

Према потреби чланови тима за кризне ситуације могу бити и чланови спољашње мреже (Центар за социјални рад, Институт за ментално здравље, МУП, мобилни тим Министарства просвете).

1. ПРОЦЕНА СНАГА, КАПАЦИТЕТА И СПЕЦИФИЧНОСТИ УСТАНОВЕ

У установи постоје позитивна снага и капацитети у превенцији насиља и развоју отпорности на одговор на кризне ситуације.

Установа поседује **План евакуације**, који је изложен на видним местима.

Дефинисани су **путеви евакуације** и одређена **безбедна места** за дојаве од:

- експлозивној направи,
- претње оружаним нападом,
- терористичким нападом и
- пожаре .

Просторије у вртићу су обележене бројевима просторија са обе стране и постоји могућност закључавања свих просторија унутра.

Деца, васпитачи и остали запослени су инструкисани о правилима за евакуацију, начину обавештавања о настанку кризне ситуације, где се налазе противпожарни апарати и паковања прве помоћи.

На почетку сваке радне године (последња недеља септембра) ће се реализовати **вежба евакуације** у спољашњи простор, са тачним упутствима за кретање ка излазима из вртића. Вежби ће предходити активности васпитача у којима ће се деца едуковати и упознати са путањама и правилима евакуације.

Током последње недеље октобра ће се реализовати и вежба закључавања радних соба и просторија изнутра.

2. ПЛАН ИНФОРМИСАЊА

АЛАРМ - Упозорење на почетак кризне ситуације	Непрекинуто звоно у трајању од 2 минута које радник обезбеђења спроводи на налог директора
Обавештавање васпитача	Директор шаље информације о врсти кризног догађаја и безбедном месту вајбер групом
Обавештавање деце	Васпитачи који реализују активност у моменту аларма обавештавају децу о настанку кризне ситуације, врсти и потреби за евакуацијом
Обавештавање родитеља	Васпитачи путем вајбер групе

3. ПОСТУПЦИ У РЕАГОВАЊУ НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

- Провера тачности информација ако се догађај десио ван установе, прикупљање података ко је погођен, каква је помоћ потребна, где се налази и шта је до тада урађено
- Позивање хитне помоћи, полиције, ватрогасаца
- Поступање по плану евакуације уз проверу безбедности путева евакуације
- По доласку полиције провера да ли су сви на планом одређеним безбедним местима и поступање по налогу полиције, хитне помоћи или ватрогасаца
- Сазивање хитног састанка Тима за кризне догађаје ради процена о самосталном поступању или укључивању помоћи, израда јединственог плана деловања

- Информисање Школске управе
- По потреби информисање Министарства просвете, ради ангажовања интерсекторског мобилног тима (ако је троје или више повређених/настрадалих, координација са мобилним тимом)
- Разматрање добијених информација и контакт са породицама погођених кризном ситуацијом
- Обавештавање свих запослених о кризном догађају на састанку или другим видом комуникације, информисање провереним информацијама, подсећање на Програм поступања у кризним ситуацијама и могуће изазове
- Подсећање да је само директор овлашћен да комуницира са медијима
- Упућивање на помоћ од стручног сарадника задуженог за психосоцијалну помоћ
- Подела Препоруке за запослене у установи
- Одређивање начина прослеђивања информација родитељима
- Припремање саопштења за децу и родитеље
- Припремање саопштења за родитеље остале деце
- Припрема писаног саопштења за медије са кључним информацијама, безбедносним поступцима и плановима за опоравак у сарадњи са надлежним службама Министарства
- Изражавање саосећања са жртвама и породицама, уз емпатију и подршку установе
- Праћење извештавања медија ради реакције на нетачности
- Одређивање просторије за пружање психосоцијалне помоћи

4. ПОСТУПЦИ НЕПОСРЕДНО НАКОН КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

- Израда плана рада по прилагођеним условима/ измењеном режиму рада
- Разматрање отказивања/померања плана реализације неких активности
- Избор модела васпитно-образовног рада
- Састанак колектива ради информисања о предузетим корацимаи планираним активностима
- Благовремено информисање о новим информацијама
- Подела материјала из Приручника у вези психолошких реакција и препорука за запослене, упућивање на обраћање за стручну помоћ у случају потребе
- Идентификовање и подршка најугроженијим/најрањивијим особама
- У случају смртог исхода прослеђивање информација и времену и организацији одласка на сахрану
- Одређивање особе за предају личних ствари породици
- Уколико се донесе одлука о одржавању комеморације договор са породицом о комеморацији, усклађивање динамике рада установе тога дана, доношење одлуке о другим активностима у процесу туговања и опоравка

- Договор о одржавању родитељских састанака, припрема материјала за родитеље о реакцијама након кризних ситуација и препорука за помоћ

5. ПОСТУПЦИ НАКОН КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

- Састанак Тима са колективом ради анализе ефикасности, праћење одложених реакција
- У случају прекида васпитно-образовног процена о повратку деце у вртић (уз уважавање индивидуалних разлика)
- Сачињавање посебног плана реализације васпитног-образовно рада (тим за кризне ситуације, педагошки колегијум, Инклузивни тим)
- Родитељски састанак са заинтересованим родитељима или индивидуални разговори ради повратних информација и плановима за стабилизацију у наредном периоду
- Праћење и евалуација мера за стабилизацију стања и договор са породицама жртава о виду обележавања сећања на догађај

6. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА РЕАГОВАЊА НА КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

- Вођење документације о спроведеним активностима током кризне ситуације
- Израда извештаја о поступању установе и достављање школској управи у року од 15 дана од наступања стабилизације у школи
- У случају да су жртве кризног догађаја деца којој је потребна подршка израда индивидуалних планова у сарадњи са родитељима и спољашњом мрежом
- Анализа ефикасности предузиманих активности, прикупљање података о реаговању установе
- Систематизација података о кризном догађају
- Процена ефикасности комуникације током и након кризног догађаја
- Анализа безбедносних поступака у установи
- Процена шта је добро функционисало, а у чему треба тражити успешнија решења
- Састављање извештаја

У Београду, 09.04.2024. године

Председник Управног одбора
Бојана Вукић

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
ИВА И МАША
БР. 399
15.09 20 21 год.
ЛАЗАРЕВАЦ

На седници одржаној дана 15.09.2021. године, сходно одредбама члана 119. став 1. тачка 2) Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 88/17, 27/2018-др.закони, 10/2019 и 6/20), Управни одбор ПУ „Ива и Маша“ је једногласно донео

ОДЛУКУ

Доноси се Предшколски програм ПУ „Ива и Маша“

Образложење:

Управни одбор је на седници одржаној 15.09.2021. године, разматрао и донео Предшколски програм ПУ „Ива и Маша“, сходно одредбама чланом 119. став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања, којим је прописано да орган управљања доноси предшколски, школски, односно васпитни програм (у даљем тексту: програм образовања и васпитања), развојни план, годишњи план рада, усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању;

Председник Управног одбора
Бојана Вукић

У Лазаревцу, 15.09.2021. године

Bojana Vukic

**ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „ИВА И МАША“
ЛАЗАРЕВАЦ**

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Лазаревац, септембар 2021. године

УВОД.....	
1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ.....	
а) Локално окреужење установе.....	
б) Организациона структура установе.....	
в) Култура установе.....	
2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	
а) Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења.....	
б) Врсте програма и услуга.....	
в) Физичко окружење као димензија програма.....	
3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ.....	
а) Партнерство са породицом.....	
б) Повезаност са локалном заједницом.....	
в) Рад са децом и породицама из осетљивих група.....	
г) Транзиција и континуитет.....	
4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ.....	
а) Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање.....	
б) Праћење и вредновање остваривања предшколског програма.....	

УВОД:

Основна полазишта за израду Предшколског програма су:

- Закон о основама система образовања и васпитања,
- Закон о предшколском васпитању и образовању,
- Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“,
- Годишњи извештаји о раду предшколске установе, извештаји о реализацији програма стручног усавршавања, постигнути квалитет у реализацији задатака васпитно-образовног рада, неге, исхране, превентивно-здравствене и социјалне заштите, као и степен материјалне и кадровске опремљености;

Приоритет развоја Установе је обезбеђивање услова за имплементацију Нових основа програма – *Године узлета* у свим јаслицама и вртићима, а кроз:

1. Стварање подстицајне средине за игру и учење деце;
2. Подршку грађењу односа у вртићу (вршњачких, међу децом различитих узраста, са родитељима, другим одраслима, окружењем);
3. Развијање тема и пројеката у функцији подршке дечијем учењу и развоју;
4. Грађење професионалне заједнице учења;
5. Хоризонтална размена и рефлексивна између тимова јаслица и вртића.

1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

а) Локално окружење:

Лазаревац је градско насеље и седиште градске општине Лазаревац, која административно чини једну од 17 општина града Београда. Према попису из 2011. било је 26.006 становника. Лазаревац лежи у живописном делу Шумадијске Колубаре, у непосредној близини реке Колубаре, на надморској висини 157 m. Шумадијска Колубара нагнута је према реци Колубари, по којој је и добила своје име. Северозападна страна колубарске равни, на којој лежи Лазаревац, је равничарска, а југоисточна је брдовита и претежно воћарска.

Сарадња установе са окружењем развијаће се на принципима: отворености за различите могућности и повезивања, уважавања специфичног контекста и места где се установа налази, континуитета и повезивања различитих дечијих искустава (у породици, окружењу, вртићу), видљивости и препознатљивости установе у окружењу. Повезивање вртића и заједнице огледаће се кроз следеће облике:

- отворени простори – шеталишта, тргови, паркови... спотрски клубови, библиотеке, музеји и остале културне институције... користе се за реализацију различитих активности;
- деца, васпитачи и чланови породице учествују у дешавањима у локалној заједници, а с друге стране у вртићу се дешавају манифестације у којима учествују чланови локалне заједнице;

- информације о делатности предшколске установе су видљиве и доступне у локалној заједници...

Повезивање са окружењем представља и саставни део развијања сваке теме/пројекта у Установи. Деца, васпитачи и родитељи ће тражити могућности како да дођу до одговора на питања и реше проблеме у вези са својим истраживањима у вртићу. Како би дошли до одговора организоваће се неки од могућих начина повезивања: истраживања на терену, одлазак у институције, на различите локалитете, упознавање и контакт са различитим познаваоцима проблематике у вртићу и ван њега, заједничко прибављање материјала и извора сазнања и др. Институције образовања, културе, спорта, привреде, природни локалитети и др. на тај начин постају места остваривања програмских активности или се укључују у активности у вртићу. Такође, библиотеке у близини вртића представљаће стални извор сазнања у вези са актуелним темама/пројектима.

Наша установа остварује традиционално добру сарадњу са Модерном галеријом, Центром за културу, Спортским центром, Библиотеком, користимо све ресурсе у околним селима, као и могућности за учење које нам нуде институције у граду. Користимо близину Београда, када за то постоји могућност, како би деци омогућили проширивање знања из различитих извора.

б) Организациона структура установе:

Седиште установе

Седиште Предшколске установе „Ива и Маша“ се налази у Лазаревцу у пословном простору стамбене зграде. Издвојена одељења Установе „Ива и Маша 2“, „Ива и Маша Рудовци“ и „Ива и Маша Велики Црљени“ налазе се у породичним кућама прилагођеним намени обављања делатности са адекватно опремљеним двориштима. Деца из седишта установе користе двориште издвојеног одељења, које је пространо и задовољава реализацију различитих активности за сву децу из оба објекта. Планира се одржавање и опремање унутрашњег и спољашњег простора у просторне целине, а све у складу са актуелним темама пројекта, затим набавка опреме и унапређивање услова за све групе послова, према финансијским условима и могућностима Установе. Ради се на унапређивању квалитета окружења за дете. Предшколска установа „Ива и Маша“ има 3 издвојена одељења и сва три припадају општини Лазаревац. Издвојена одељења Предшколске установе су верификована и регистрована од стране надлежних институција Републике Србије.

ОБЈЕКТИ ЗА ДЕЦУ**ИВА И МАША 1**

ОБЛИЦИ РАДА									
Објекат	Целоднев ни од 1-3 године		Целодневни од 3-4 година		Целодневни од 4-5 година		Целодневни од 5-6		УКУПНО
ИВА И МАША	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр. Деце
1	0	0	1	19	1	22	1	20	61

ИВА И МАША 2

ОБЛИЦИ РАДА							
Објекат	Целодневни од 1-3 године		Целодневни од 3-5 година		Целодневни од 5 година до поласка у школу		УКУПНО
ИВА И МАША	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр. Деце
2	2	26	0	0	3	63	89

ИВА И МАША Велики Црљени

ОБЛИЦИ РАДА							
Објекат	Целодневни од 1-3 године		Целодневни од 3-5 година		Целодневни од 5 година до поласка у школу		УКУПНО
ИВА И МАША Велики Црљени	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр. Деце
	1	3	1	21	1	24	48

ИВА И МАША Рудовци

ОБЛИЦИ РАДА					
Објект	Целодневни од 1-3 године		Целодневни од 3 година до поласка у школу		УКУПНО
ИВА И МАША Рудовци	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр.Васп. група	Бр. Деце	Бр. Деце
	1	2	2	36	38

Радно време

Радно време установе је од 06.00 – 17.00, односно једанаест сати. Установа обавља своју делатност током целе радне године. Радна година почиње 01.септембра и завршава се 31.августа. Установа не ради само данима који су прописани посебним Законом као нерадни дани.

Од 01. јула до 31. августа због смањеног броја деце и коришћења годишњих одмора родитеља и запослених у Установи, рад се организује у мешовитим групама.

Кадровски услови рада

Сви запослени испуњавају услове предвиђене законом и правилником о степену и врсти стручне спреме васпитача, медицинских сестара и стручних сарадника у дечијим вртићима.

КАДРОВСКИ УСЛОВИ РАДА

Редни бр.	Профил стручности	Броја запослених
1.	Руковођење - директор	0,30
2.	Руководилац за правне, кадровске и административне послове	1
3.	Технички секретар	1
4.	Стручни сарадник – логопед	1
5.	Васпитач	21
6.	Медицинска сестра – васпитач	5,7
7.	Медицинска сестра на превентивно-здравственој заштити	1,3
8.	Сарадник за енглески језик	1

9.	Сарадник за физичко васпитање	0,90
10.	Помоћни радници (спремачице, сервирке и домар)	9
УКУПНО		42,20

Опремљеност средствима за васпитно-образовни рад

Приоритетни задаци у организацији средине за учење:

- Структуирање подстицајне и инспиративне средине за игру и учење у којој ће деца имати прилику да развијају програм по сопственом темпу. Таква средина подржаваће ситуационо учење деце и развијање различитих тема или пројеката.
- Формирање просторних целина у складу са захтевима Основа, водећи рачуна о интересовањима деце, величини простора, броју деце..
- У јасленим собама биће формиране просторне целине које ће простор чинити предвидивим за децу и позивати их на игру и истраживање, и то: сензорна, кинестетичка, литерарна, целина за конструисање, за визуелне уметности, за симболичку игру, за скривање и осамљивање.
- За децу вртићког узраста простор ће бити структуриран на следеће просторне целине: за визуелну уметност (музички, ликовни, драмски); литерарна просторна целина, целина за конструисање, за симболичку игру, сензорна целина; тајновити и зачудни простори за скривање и осамљивање; простори за истраживање светлости и сенки; радионице; простор за документацију.
- Просторне целине опремљене су лако приступачним, деци увек доступним и класификованим материјалима, средствима и играчкама, чиме се подстиче њихова самосталност и могућност избора;
- Акценат дати на коришћење различитог природног, неструктурираног и полуструктурираног материјала, тзв. рестлова од: дрвета (чепови, пампури, дрвене перле, дрвени блокови, прстенови, плочице, клинови, рамови...); материјали из природе (штапови, сушено лишће, цвеће, семенке, песак, земља, шишарке, жир, дрвене облице, струготина, маховина, шкољке, пањеви, гранчице...); материјали од пластике (затварачи за флаше, посуде за храну, пластичне цеви, калемови, кутије за зачине, прстенови за завесе, виклери, сламчице, ЦД кутије, делови играчака, перле, корнети, дршке од лизалица, дугмад, левак, мерице, пластичне перлице, лоптице за голф, шоље, хула хоп обручеви, велике штипаљке...); од метала (танке фолије, алке за завесе, калупи за колаче, жица за мућење, магнети, тастери, кашике, метални поклопци, дискови, копче и шнале за косу...); од керамике и стакла (стаклене перле, керамичке плочице, саксије, огледала, кликери, дугмад...); од тканине, вунице, канапа (канап, трака, свила, вуна, шалови, заставе, мараме, предиво, конац, чипка, ластиш...); материјали од амбалажног папира (кесице од грицкалица, папирићи од жвака и бонбона, кутије картонске траке, папирне ролне, папир за паковање, папирне траке,

картонске кутије, амбалажа од прехранбених производа, тетра пак, запушачи – пампури, амбалажа за јаја ...)

- Пожељно је мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различити ликовни материјали и реквизити, сензорни материјали, природни материјалии, елементи природе, реални и аутентични предмети, материјали и продукти којима се подржава развој ране писмености (штампани материјали, плакати, књиге и сликовнице, мапе, шеме, различите врсте прављених календара и скала, графички симболи...).
- Целокупан простор треба да одражава актуелне процесе и активности и пружа подршку дечијем учешћу и учењу;
- Простор се периодично реструктурира, мења, богати материјалима, провокацијама за учење у складу са актуелним догађајима и активностима, продукцима насталим у раду са децом или онима који су у настајању кроз заједнички рад медицинских сестара, деце и родитеља.
- Укључити децу и родитеље приликом уређивања средине за учење, сагледати перспективе деце, шта деца кажу о простору, шта би они желели, а такође и родитеље;
- Потребно је даље радити на коришћењу целокупног расположивог простора – унутрашњег и спољашњег као средине за учење - холови, дворишта, терасе. Они се такође уређују и свакодневно користе тако да подржавају, (као и простори у радним собама) : сарадњу и позитивну међузависност, уважавање посвећености у активности и иницијативност, истраживање, експериментисање и стваралаштво, различитост, припадност и персонализованост, телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност;
- Средина за учење треба да одражава актуелна дешавања и васпитно – образовне активности, потребно остварити видљивост процеса учења кроз процесне панове, разне скице, шеме, табеле, графиконе, мапе и сл...
- Коришћење свих расположивих ресурса у локалној средини за игру и учење деце, гостовање различитих експерата из локалног окружења у вртићу, као и изласци деце и учење у локалној средини;

Језик на ком се остварује васпитно-образовни рад

Васпитно – образовни рад се обавља на српском језику.

в) Култура установе:

Мисија: Настојимо да својим стручним компетенцијама и расположивим ресурсима стварамо безбедно и пријатно окружење за учење деце и развијање пројеката, код њих гајимо самосталност, радозналост, жељу за сазнавањем, креативност и слободу у изражавању мисли и осећања. Негујемо толеранцију и поштовање различитости.

Мото: Вртић, место сусретања, учења у коме учествује цела заједница.

2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Он не може бити унапред писани документ већ се гради кроз заједничко учешће свих учесника, обликује културом вртића, породице и локалне заједнице и ширег друштвеног контекста и планским и промишљеним деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма.

а) Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Васпитно-образовни програм се гради кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама, догађајима и активностима које за њих имају смисла, као процес заједничког учења деце и одраслих кроз који одрасли и деца заједнички конструишу знања и разумевање себе и света, а не као примена програма на децу према унапред испланираним појединачним активностима и издвојеним садржајима подучавања. Програм је израњајући а не унапред прописан.

Основе програма се заснивају на теоријским поставкама о детету и његовом учењу:

- дете је јединствено и целовито биће које учи кроз оно што чини и доживљава - његово физичко, емоционално, социјално, језичко, чулно, когнитивно учење узајамно је повезано и одвија се симултано;
- дете је активни учесник заједнице вршњака и одраслих; дете је социјално биће, те природно усмерено на односе са вршњацима и одраслима - ствара односе и идентитет у различитим заједницама којима припада и својим учешћем доприноси обликовању те заједнице;
- дете је компетентно биће и биће богато потенцијалима - оно је учесник сопственог учења и развоја; компетентност детета изграђује се кроз односе са вршњацима и одраслима и зависи од квалитета ових односа - колико су они подстицајни и подржавајући;

- дете је посвећено учењу- има урођену мотивацију да учи и сазнаје; учење је процес заједничке конструкције знања са вршњацима и одраслима у ситуацијама које за дете имају лични смисао и значење;
- дете је биће игре - игра је најзначајнија активност детета - кроз игру дете доживљава, проширује и прерађује своја искуства, гради сазнања о себи и свету, развија потенцијале отворености, флексибилности и стваралаштва, као основе свеукупног учења и развоја; учење се не дешава кроз директно подучавање већ кроз игру и игролике активности;
- дете је креативно биће, поседује креативни потенцијал да изрази себе и своје разумевање света на много различитих начина и да на креативан начин повезује различите димензије свог искуства и прерађује своје идеје и доживљаје.

Вртић који градимо у складу са концепцијом нових Основа, је вртић као:

- простор развијања реалног васпитно-образовног програма, заснован на концепцији нових основа;
- простор демократске и инклузивне праксе – уважавање права све деце на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку њиховим потенцијалима и активном учешћу у животу вртића, партнерство са породицом, повезивање са локалном заједницом;
- вртић као место заједничког живљења у коме се подршка учењу и развоју деце остварује кроз заједничко учешће деце и одраслих;
- вртић као простор рефлексивне праксе, развијање рефлексивног приступа пракси кроз стално преиспитивање теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе у дијалогу са колегама, породицом и децом.

Циљ програма предшколског васпитања и образовања јесте подршка добробити детета, те програм који се развија са децом има за циљ подршку добробити, а то значи осмишљавање и обезбеђивање различитих прилика деци у вртићу у којима ће се они:

- осећати сигурно, испуњено и срећно, где ће осећати припадност и бити укључена у заједницу вршњака и одраслих, усклађено са правилима, нормама и захтевима окружења;
- моћи да упознају и истражују свет око себе, изражавају се на различите и креативне начине, да посматрају, питају, размењују, истражују, да се изражавају креативно и маштовито, да бирају и преузимају иницијативу, да спознају своје снаге и могућности, да доприносе и виде да је њихов допринос препознат и важан...
- да праве добар избор, доносе одлуке и преузимају одговорност, да управљају својим емоцијама и разумеју емоције других, да успешно комуницирају и сарађују са другима, преговарају, договарају се и разрешавају конфликте, да прихватају промене, да буду отворени и флексибилни...
- да буду укључени у заједницу вршњака и вртића, укључени у разноврсне, креативне и сврсисходне активности, саслшани и уважени, окружени довољно познатим и истовремено новим изазовима, прихваћени у својој јединствености, физички активни, пријатељи са неким...

Имајући у виду усмереност програма на дугорочне циљеве и развој кључних образовних компетенција за целоживотно учење (комуникација на матерњем језику, математичке, дигиталне, грађанске компетенције, иницијатива и предузетништво, културолошка свест и изражавање), кроз реални програм ствараће се основ развоја ових компетенција и тиме обезбеђивати континуитет образовања и целоживотног учења.

Акценат ће бити на начину на који се подржава њихов развој, а то значи да се на предшколском узрасту ове компетенције не усвајају подучавањем, него кроз истраживање, учешће у пројектима, кроз игру као основну активност предшколског детета, кроз коју дете упознаје, овладава и гради односе према себи, другим људима и свету око себе, а на чему се и заснивају нове Основе програма.

Односи су кључна одредница програма кроз који дете остварује све аспекте добробити у различитим ситуацијама делања. За дете су у односима важни: сигурност, континуитет, одржавање баланса, учешће, укљученост кроз усклађивање са дететом, укљученост кроз блискост, осетљивост и персонализованост и уважавање.

Програмом који се развија у реалном контексту вртића ствараће се услови и могућности да се дете осећа сигурно пре свега, грађењем простора и средине која му је доступна и предвидива и социјалног окружења у које је интегрисано и са којим је усклађено и развија позитивне односе. Посебна пажња посветиће се стварању континуитета у односу деце и одраслих пре свега обезбеђивањем сталности кадра који ради са децом али и могућностима повезивања различитих окружења (јаслице и вртић и шире окружење) као и повезивање различитих врста искустава (садржаји који су повезани са животним контекстом и претходним искуствима деце). У таквим условима ствараће се могућности деци да буду активни учесници, имају право на избор, дају иницијативу и утичу на догађаје и ситуације у које су укључени.

Поменуте прилике за учење и развој деце као и за остваривање добробити имплицирају измењене улоге васпитача у односу на претходну праксу. У складу са поменутим приступом учењу, васпитач гради односе кроз укљученост, односно блискост и усклађеност и разумевање онога што му деца „поручују“, одржавање баланса у различитим начинима учешћа у животу вртића и уважавање, односно, доступност детету и пружање подршке када му је потребна.

Полазећи од чињенице да дете учи сопственим чињењем и у заједничким активностима са вршњацима и одраслима, реални програм ће омогућити активно учешће деце у игри и другим приликама које се односе на животно-практичне ситуације (рутине, ритуале, аутентичне ситуације у вртићу или блиском окружењу детета) и ситуације планираног учења.

Учење деце се не остварује само кроз планиране ситуације учења већ током целог дана у различитим ситуацијама делања у којима значајно место заузимају и животно практичне ситуације (рутине, ритуали, актуелна дешавања) кроз које дете, такође, гради односе, развија симболичко изражавање, добро се осећа и учи. То подразумева увођење промена и грађење културе вртића у којој не постоје мање значајне активности у вртићу од других које су важније за учење. Напротив, током целог дана, све ситуације се посматрају као прилике да се нешто научи чиме се обезбеђују услови за остварење принципа целовитости неге, васпитања и образовања. Из тог разлога, васпитач планира и организује животно-практичне активности као интегрални део програма.

Планиране ситуације учења су још један вид могућности кроз које дете гради односе, истражује и коконструира знање и искуство, развија симболичко изражавање, гради идентитет, ужива и радује се. Васпитач у планираним ситуацијама учења није у

позицији доминације и давања готових одговора него подржава процес учења и истраживања чиме омогућава развој диспозиција за целоживотно учење. Планиране ситуације учења васпитач покреће заједно са децом као део теме или пројекта кроз који заједно развијају стратегије истраживања и разумевања света око себе и уче како се учи.

Реални програм се развија кроз различите теме/пројекте, што представља стваралачки чин деце, васпитача, родитеља и других учесника васпитно-образовног процеса. Теме и пројекти се развијају кроз неколико корака.

Васпитачи развијају програм покрећући и осмишљавајући различите пројекте са децом, родитељима и другим учесницима, и то кроз следеће кораке:

1. отварање пројекта
2. развијање пројекта
3. затварање пројекта

Смисао ових пројеката је у томе, што деца кроз, за њих смислене активности, уче како се учи, а уз подршку њиховом активном учешћу и подстицању заједништва и партнерства са различитим учесницима.

Идеја за покретањем одређеног пројекта настаје из ситуација у којима се група деце бави за њих смисленим активностима или је покренута одређеним доживљајем. На основу укључености у дечију игру, слушања идеја и питања деце, искустава која деле деца и одрасли, уочавања проблематике, ситуација и догађаја који зокупљају, зачућују и интересују децу, васпитачи добијају почетне идеје за могући пројекат. Истражујући различите изворе и размишљајући о томе шта је за дете смислена проблематика, уносе се подстицаји (провокативни материјали, средства, питање, проблем, прича, филм и др.) који децу инспиришу, стварају доживљај и покрећу на истраживање. Од начина на који деца реагују на ове почетне провокације, њихових исказаних и уочених претходних искуства и разумевања, претпоставки и теорија везаних за покренуту проблематику, идеја и питања које износе, уобличава се и основно питање које се истражује, односно сврха или циљ пројекта (шта се њиме хоће, зашто то радимо, зашто је он важан, шта је крајњи циљ нашег истраживања, које промене желимо да остваримо). Деца и васпитачи се, затим, договарају о томе како да се истраживање започне. У овој фази у којој је код деце покренут доживљај и инспирација за истраживање, породице се упознају са сврхом пројекта и позивају на укључивање и давање идеја и предлога.

Пројекат се развија кроз аутентични низ међусобно повезаних ситуација кроз које деца на интегрисан начин истражују за њих смислена и изазовна питања и проблеме на путу остварења циља пројекта. При томе, истраживања деце и одраслих подразумевају коришћење различитих извора сазнања:

- у вртићу: сликовнице, енциклопедије, ситуационо учење, истраживање са познаваоцима проблематике и другим одраслима из локалне заједнице, интернет, филм и др.;
- локална заједница: истраживања на аутентичним местима у локалној заједници, у природним окружењима, институцијама, са познаваоцима проблематике из локалне заједнице како би деци помогли да нађу решење/одговоре на своја питања.

Деца се подстичу да своја истраживања и представљање сазнатог врше на различите начине, бирајући за то различита места у вртићу, у складу са сопственим стилем учења и изражавања, а кроз: игру, покрет, цртање, сликање, обликовање, конструисање, приче, музику, различите графичке приказе, фотографисање, снимање итд.). Пројекат укључује сталну рефлексију процеса учења, како од стране васпитача, тако и од стране деце. Истраживања деце и одраслих током трајања пројекта се продубљују кроз баланс, са једне стране, новонасталих дечијих питања, иницијатива и фасцинација, и провокација које уносе васпитачи, са друге стране. На основу тога, васпитачи планирају наредни корак-два у пројекту, односно наредну ситуацију за учење, при чему су и сами учесници у истраживачком процесу заједно са децом и одраслима.

Заједничка окупљања организују се у функцији договора, представљања истраживања, причања прича, вођене игре и сл. Ритам дана је флексибилан и одређен само оброцима и временом за одмор, док се дечије активности и истраживања дешавају током целог дана, а не само у преподневним часовима. Васпитач је учесник и моделатор истраживања, а не неко ко директно подучава.

Сваки пројекат завршава се слављењем – његовим представљањем и дељењем са другима кроз одабране начине изражавања. На тај начин, прави се повратак у истраживање и сагледава цео процес развијања пројекта онако како га виде деца – од његовог покретања до решења до кога се дошло и настанка одређене промене у њиховом окружењу.

Програм и дечије учење видљиви су за дете кроз персонализацију простора: изложени материјали у соби и на зидовима одражавају процес и активности који се одвијају у групи, видљиви су продукти и континуитет активности деце и других учесника. Чињење процеса учења видљивим остварује се, пре свега, кроз почетне, процесне и завршне паное који прате сваку од фаза у развијању пројекта. Почетним паноом документује се отварање пројекта, кроз: полазне идеје и активности, радове који представљају дечија искуства и доживљаје, позиве родитељима за учешће, предлоге и идеје родитеља, најаву активности везаних за пројекат. Процесни пано приказује како се пројекат развијао кроз различите начине представљања: фотографије чиме се деца и одрасли баве у пројекту, белешке деце и васпитача, дечије радови и др. Коначно, завршни панои документују затварање пројекта кроз: фотографије слављења учења у пројекту, запажања деце и родитеља о пројекту.

Како би се реални програм развијао на описани начин, најзначајније улоге и задаци васпитача су да:

- Обезбеђује флексибилан али устаљени ритам дана;
- Преноси практичне задатке на децу у обављају дневних рутина;
- Континуирано реорганизује простор подстицајан за игру и истраживање;
- Обезбеђује довољно времена за игру, посматра је, укључује се и проширује;
- Помаже деци да се укључе у игру и истраживања, води дијалог са децом о игри;
- Развија заједништво;
- Фокусира се на процес учења, а не на продукт;
- Омогућава деци да се баве оним што за њих има смисла, што их чуди и занима;
- Моделује истраживачки однос у учењу, истражује са децом;
- Омогућава деци различите изворе учења и подршке;

- Омогућава деци да развијају различите врсте ране писмености (језичке, математичке, визуелне) стварањем ситуација за њихово смислено коришћење;
- Подстиче децу на различите и креативне начине изражавања;
- Приближава деци културно наслеђе непосредне и шире заједнице као и човечанства;
- Омогућава деци различите изборе кроз различита средства и материјале и начине изражавања;
- Подстиче децу да развијају и преиспитују своје „полазне теорије” о различитим појавама;
- Подржава децу да заједнички предвиђају, замишљају, постављају питања једни другима и траже различите начине решавања проблема;
- Помаже деци да на различите начине документују своје учење...

Током развијања програма, преузимајући различите поменуте улоге, васпитач ће стварати:

- услове којима се доприноси и развоју диспозиција за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност (резилијентност), рефлексивност, истрајност, поверење у себе и сопствене могућности и позитивни лични и социјални идентитет;
- прилике да деца учешћем у пројектима упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења;
- могућности и прилике да породице бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје латентне потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције;
- могућности за коришћење ресурса локалне заједнице (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) као простора заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку;
- услове за неговање културе вртића: сарадња и колаборација, заједништво, демократичност и инклузивност, одговорност за континуирано учење и развој..

Дечије учење и развој документују се кроз дечији портфолио, а развијање реалног програма кроз пројектни портфолио, почетне, процесне и завршне паное.

Окосницу развијања реалног програма чине принципи, наведени у документу „Године узлета“, а то су: принцип усмерености на односе, принцип животности, интегрисаности, аутентичности, ангажованости и принцип партнерства. На наведеним принципима, васпитач са децом и осталим учесницима – родитељима, представницима локалне заједнице, планира и развија програм.

б) Врсте програма и услуга

Целодневни облик рада реализује се од 01.09. до 31.08. у свим васпитним групама.

Предшколска установа развија различите облике, програме и услуге како би деца предшколског узраста кроз подршку њиховој добробити, у циљу унапређивања квалитета васпитно-образовног рада, повећања обухвата деце, ширења разноврсности програмске понуде у складу са потребама породице и специфичностима локалне заједнице.

Додатни, повремени и пригодни програми и облици рада

Повремени програми

Зимовање, летовање и излети се организују у циљу побољшања дечјег здравља, осамостаљивања и упознавања деце са природним лепотама и знаменитостима Србије.

Пригодни програми

Дечија недеља се обележава у првој недељи октобра, разноврсним пригодним садржајима. Обележава се дружењем деце чији су вртићи у близини једни другима, организованим посетама деце из вртића, различитим активностима и садржајима у складу са темом пројеката који су актуелни у вртићу, као и са темом дечје недеље.

План рада школице енглеског језика

У Установи се реализује учење енглеског језика за децу узраста од 3 године до поласка у школу, реализује сарадник за енглески језик који у свом радукористи богато опремљена различитим дидактичким средствима и материјалима за рад. У раду ће се служити, између осталог и CD-овима са дечјим песмицама на енглеском језику. Часови ће се одвијати два пута недељно у трајању од 30 минута, у свим објектима.

Циљ је да деца која уче енглески језик, кроз игру, превасходно схвате да постоје и други језици и да се њиме служе друга деца.

Приче и песмице су кратког садржаја, у трајању до максималних 5 минута. Праћене су флеш картицама, цртежима и видео приказом. Игре ће бити реализоване уз помоћ разних предмета из њиховог окружења (коцкица, природни материјали, пластичне чаше, флаше, лоптице, сламчице, стикери исл).

Неке од темаи песмица, које ће се реализовати уколико буду у складу са актуелним пројектима у групи су:

„ABC“

„Good morning“

„Hello song“

„Vegetable Song“
„Fruit Song“
„Sweet Dreams“
„Days of the week“
„Put on your shoes“
„Go Away, Spooky Goblin!“
„Are you hungry?“
„Brush your teeth“
„The Wolf and the Seven Sheep“
„Police Sharks“

Games:

-Memory games
-Spider Races
-Ping Pong Ball Launcher
-Pen and Paper game
-Balance Game
-Hit 9
-Roll The Dice, lets get moving
-Roll and Respond

-Stories:

„The old Lion and the Fox“
„The Lion and the Mouse“
„The Grasshopper and the Ants“
„The story of Jack and The Beanstalk“
„The Three Billy Goats Gruff“
„Feeding Baby Dinosaur“
„Tippie, the Dump Truck“
„Lil's Red's First Fire“
„Goldilocks and the Three Bears“
„Things To Know For Kids In English“-Education Time

План рада програма „Музика и покрет“

Помоћу музике и музичких активности могу се унапредити моторичке вештине код деце, али и развој говора, као и унапређење развоја појмова. Идеје о истом и

различитом могу се увести мењањем јачине и висине тона. Музика може да буде снажно средство за изражавање емоција, може бити начин да се унапреди комуникација о њиховом емоционалном животу.

Кроз програм „Музика и покрет“ деца се упознају са различитим врстама плесова у зависности од дела света из којег плесови потичу. Фокус је на томе да сви подједнако учествују у активностима и да се у већој мери усвоје плесни покрети које захтева кореографија. Програм „Музика и покрет“ се реализује два пута недељно. За јаслени узраст у трајању од 30 минута, а вртићке групе и предшколце по 45 минута. Углавном су то песмице по интересовању деце и у складу са актуелним пројектима. Сви васпитачи су укључени у овај програм и задужени су да по једну песмицу од задатих пет недељно из сваке групе презентују осталим вртићима.

Неке од песмица и кореографија, које могу бити део пројекта су:

<https://youtu.be/XSYaPKeGabY>

<https://youtu.be/vyFTBD17QHM>

<https://youtu.be/G136QRFzT7E>

<https://youtu.be/jJgNgMyiOOs>

<https://youtu.be/7JMOtFGUArU>

https://youtu.be/OhyTWAUz_GM

https://youtu.be/jbBbRjs_niM

<https://youtu.be/cZeM18fPbvI>

https://youtu.be/svlxAW_Rq7Y

<https://youtu.be/VzvSRBULyRo>

https://youtu.be/erN1_QVCCM8

<https://youtu.be/MaN2V-Ys92w>

<https://youtu.be/-DAAiHR6qog>

<https://youtu.be/a4ZtkdWOh6w>

<https://youtu.be/8lL4rrXmRUc>

<https://youtu.be/lls4RAoeO9c>

<https://youtu.be/jljqlZFeKw>

<https://youtu.be/astISOttCQ0>

<https://youtu.be/ymigWt5TOV8>

https://youtu.be/JMfWq_KotzE

<https://youtu.be/6w0ZBvgUCTw>

<https://youtu.be/YDbIh8lUagw>

<https://youtu.be/gpoPKyrhRds>

План рада школице спорта

У оквиру програма школице спорта, тежи сеоспособљавању деце за правилно држање тела, јачање мишићне мускулатуре, развијање покретљивости, развој органа за дисање и крвотока, јачање зглобова, развој опште моторичке координације, гipкости, експлозивне снаге, равнотеже, ритмичког кретања, спретности и брзине. Све ове активности позитивно утичу на рад унутрашњих органа, васпитање храбрости, одлучности и самопоуздања. Такође овладавању простором кроз разноврсне облике кретања у њему, које је координисано, складно грациозно, уравнотежено. Настоји се да деца обављају телесне активности како би поседовала богат репертоар кретања.

Програм се реализује два пута недељно, у простору вртића, као и ван њега. На располагању су двориште вртића, парк у близини вртића, шума, двориште цркве, двориште основне школе, игралиште.

Реализатор програма је сардник за физичко васпитање.

План и програм „Дечији истраживачки клуб“

Деца постепено упознају свет путем истраживања и проучавања физичких и природних објеката и појава. Процес истраживачке активности, проналажење одговора на питања манипулишући предметима, обезбеђује да деца стекну најважније вештине и да се ојача веза између васпитача, детета и његових родитеља.

Прикупљање одговарајућег материјала за коришћење у различитим фазама пројеката представља континуиран процес у који су укључени и родитељи и локална заједница. Експерименти настају постепено, према интересовањима деце и у циљу да се уоче различите употребне вредности предмета и искористе свакодневни и лако доступни ресурси за стварање и учење. Динамика реализације зависи од актуелне теме пројекта, а подразумева истраживачке активности како напољу, тако и у простору радне собе.

Истраживачке вештине се могу интегрисати у оквиру свих пројеката, али се може организовати и посебан пројекат који ће ставити посебан акценат на развој ових вештина. Реализатори програма су васпитачи и медицинске сестре – васпитачи из вртића.

План и програм „Мали еколози“

Развијање еколошке свести код деце предшколског узраста, о важности очувања животне средине је један од главних циљева програма Мали еколози. Стицање знања и искуства о околини, природи, свету који нас окружује, усвајање и проширивање знања о сопственој хигијени (лична хигијена, правилна исхрана, физичка активност, боравак на отвореном), изграђивање позитивног става и понашања према околини су такође циљевима којима се тежи остваривањем програма.

Активности ће се реализовати према плану обележавања битних датума за очување животне средине:

Дан планете Земље

Светски дан вода

Дан планина

Дан шума

Дан заштите животне средине

Деци предшколског узраста је важно обезбедити одговарајућу средину, у којој ће кроз практичну манипулацију научити да воле, поштују и чувају природну средину.

Реализатори програма су васпитачи и медицинске сестре – васпитачи у вртићу „Ива и Маша“, медицинска сестра на превентивно-здравственој заштити и стручни сарадник – педагог.

План и програм „Ауторска фотеља“

Илустровање појединих бајки, награђивање најбољих илустратора, увођење деце у мултимедијални свет књиге, дружење са децјим писцима, као и укључивање деце и родитеља у радионице, само су неке од активности које ће се реализовати у оквиру програма. Уз помоћ додатног материјала, као што су хефталица, бушилица, спирала за повез, и сви остали предмети, као и природни материјали, деца могу направити сопствену књигу, у складу са актуелном темом пројекта. Ови материјали омогућавају деци да развијају независност. Књиге које деца сама направе могу се придодати простору са књигама. Активност „ауторска фотеља“ је леп начин да дете само представи објављену књигу осталој деци, или група деце да представи деци из другог вртића.

Носиоци реализације су васпитачи и медицинске сестре – васпитачи у вртићу „Ива и Маша“, сарадник за енглески језик и стручни сарадник – логопед. Реализатори програма су васпитачи у свим васпитним групама.

План и програм „Луткарско позориште“

Драмска игра негује дечји креативни израз, доприноси учењу и важан је део учења детета предшколског узраста. Одигравање драмских ситуација доприноси дечјем развоју имагинативног мишљења, способности за решавање проблема и комуникације. Постоји много начина да се уреди радна соба, да би обезбедила простор који позива децу да се прикључе представи, коју је лако надгледати из било ког дела просторије и који је довољно флексибилан да се прилагоди потребама и интересовањима деце, као и различитим темама њихових игара. Деца ће на располагању имати одећу за прерушавање, слике, постере, књиге, материјал за чишћење и за припрему хране и јела, као и материјале из других просторних целина у вртићу, које могу користити. С времена на време, опремити простор према теми коју деца изаберу и припремити драматизацију исте теме.

Динамика реализације програма је једном месечно. Тема може бити у складу са актуелном темом пројекта и дечјим интересовањима и афинитетима.

в) Физичко окружење као димензија програма

Структурирањем подстицајног и инспиративног физичког окружења ствараће се могућности да деца кроз игру граде идентитет и односе, пре свега, договарајући се и усклађујући са другима, бирајући и дајући иницијативу. Игра у окружењу са пуно неструктурираног и полуструктурираног материјала омогући ће им да истражују, реконструишу и граде нова искуства и развијају нове стратегије решавања проблема.

У собама су формиране просторне целине, које простор чине предвидивим за децу и позивају их на игру и истраживање. Просторне целине опремљене су лако приступачним, деци увек доступним и класификованим материјалима, средствима и играчкама, чиме се подстиче њихова самосталност и могућност избора.

Простор је доминантно опремљен:

- мноштвом неструктурираног и полуструктурираног материјала, који могу да се користе на различите начине и који омогућавају различите начине изражавања;
- различитим сензорним материјалима којима се подржавају сензорна искуства и активности и практична манипулација (истраживање текстура, мириса, звукова, тонова, мелодија, покрета);
- природним материјалима и рестловима;
- реалним и аутентичним предметима и материјалима...

Целокупан простор одражава актуелне процесе и активности и пружа подршку дечијем учешћу и учењу кроз: дечије радове, фотографије, тродимензионалане конструкте, продукте дечијих активности. Простор се периодично реструктурира, мења, богати материјалима, провокацијама за учење у складу са актуелним догађајима и

активностима, продуктима насталим у раду са децом или онима који су у настајању кроз заједнички рад медицинских сестара, деце и родитеља.

Како простор подржава и одражава развијање актуелних тема и пројеката, активности и дешавања, он се по потреби, мења и реорганизује, у договору са децом, формирају се и друге просторне целине којима се појачава дечији доживљај у вези са актуелним истраживањима.

Играчке, средства и материјали у просторним целинама су груписани и приступачни. Сваку просторну целину деца, васпитачи и родитељи мењају и допуњују уношењем различитих средстава и материјала, како би се проширила игра и истраживање деце. Заступљено је мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различити ликовни материјали и реквизити, сензорни материјали, природни материјали, реални и аутентични предмети, материјали и продукти којима се подржава развој ране писмености (штампани материјали, плакати, књиге и сликовнице, мапе, шеме, различите врсте прављених календара и скала, графички симболи...).

Деца су упозната са свим просторима у вртићу и њиховом наменом и имају прилику да током дана бирају просторне целине у којима ће се бавити за њих смисленим активностима, а поштујући договорена правила понашања. У функцији дечије игре и истраживања су и сви други расположиви простори: холови, дворишта, терасе. Они се такође уређују и свакодневно користе тако да подржавају, као и простори у радним собама: сарадњу и позитивну међузависност, уважавање посвећености у активности и иницијативност, истраживање, експериментисање и стваралаштво, различитост, припадност и персонализованост, телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност.

Простор реалног програма у складу са концепцијом није само радна соба већ и други заједнички затворени и отворени простори као и места у локалној заједници, те тиме представљају сегмент заједничког истраживања, промишљања и рефлексije васпитача, деце, родитеља, представника локалне заједнице, у циљу грађења квалитетне праксе.

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

Вртић представља простор демократске и инклузивне праксе – уважавање права све деце на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку њиховим потенцијалима и активном учешћу у животу вртића, партнерство са породицом, повезивање са локалном заједницом.

а) Партнерство са породицом

Креирањем заједничког културног контекста са породицом дајемо допринос и породици и вртићу и заједници, а креирањем групног идентитета који се темељи на препознатим вредностима и култури породице и вртића, доприносимо остваривању социјалних добробити за децу. Постојећи облици сарадње са родитељима су информативни (дневно информисање, редовни родитељски састанци, „отворена врата“, писана комуникација тј. панои, огласне табле, брошуре, и сл.); саветодавно-едукативни (индивидуални разговори, штампани материјали) и непосредно учешће родитеља у животу и раду вртића (радионице и сл.).

- Размена информација са родитељима приликом доласка и одласка из вртића;
- Индивидуални сусрети и састанци са родитељима - размена информација, саветодавни рад са породицом;
- Заједничко вођење дечијих портфолија који на различите начине осликавају учење и учешће деце у програму. (портфолији су доступни родитељима, уз могућност ношења кући, заједничког разгледања са децом, давање сопствених запажања и прилога);
- Целокупан амбијент у јаслицама и вртићима осликава реални програм који децу и родитеље позива на учешће: посебна места са средствима и материјалима из пројекта за заједничку игру деце и родитеља; почетни и процесни панои са информацијама о актуелним пројектима, активностима, истраживањима, а кроз различите начине изражавања (фотографије, исказе, дечије продукте), позиве на заједничке активности и могуће начине укључивања породице, предлози и сугестије за заједничке игре и истраживања...
- Простор за сугестије и предлоге породице (интерактивни панои, кутије за предлоге и слично)

Сарадња породице и вртића сагледава се као процес узајамне подршке, при чему се нагласак ставља на природу и квалитет односа. За сарадњу породице и вртића потребни су узајамно уважавање и усаглашавање за добробит детета. Кроз развијање реалног програма стварају се различите прилике кроз које васпитачи и чланови породица граде односе узајамног уважавања и разумевања, уче једни од других и међусобно се подржавају, подстичу и реализују заједничке иницијативе чиме се стварају услови за целовитије развијање партнерских односа са породицом.

У новом програму Године узлета, породица је партнер, улоге васпитача и родитеља или другог законског заступника су једнаке, допуњују се, прожимају се, уважавају се и стреме кооперацији са циљем добробити детета. Родитељ има доста важних улога у развијању реалног програма вртића. Те улоге су засноване на дијалогу о начинима укључивања породице: члан Савета родитеља, родитељ волонтер, учесник у активностима деце, партнер у уређењу физичког окружења, налажењу различитих ресурса средине, средстава и материјала за активности деце.

Сарадња са породицом развијаће се у смеру грађења партнерства са породицом, као приоритетним задатком, што подразумева:

- узајамно поверење и поштовање;
- познавање, емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране – васпитача и родитеља;
- сталну отворену и смислену комуникацију и дијалог о детету, програму, родитељству;
- узајамно препознавање и уважавање доприноса и снага и једне и друге стране – родитеља и васпитача;
- заједничко доношење одлука и спремност на компромисе и промене.

Основна идеја је да се на овај начин омогући деци да повезују искуства из породице са оним што раде у вртићу, да се програм обогати идејама и учешћем породица и да се знања и искуства из породице интегришу у заједничко учење деце и одраслих. Зато програм сарадње са породицом настаје и гради се кроз дијалог са породицом, о различитим начинима њиховог укључивања. Потребно је уважити различитост породица и програм прилагођавати потребама и могућностима родитеља. Активно учешће родитеља у процесу адаптације ствара оптималне услове за узајамно упознавање и прилагођавање свих актера (деце, родитеља, васпитача) на нове околности и креирање заједничког контекста живљења у вртићу. Предвиђени облици сарадње који подразумевају родитељске састанке и договоре омогућавају да се дете осећа сигурније и да се постепеније и лакше прилагоди животу у вртићу. Током овог периода родитељи и васпитачи имају прилике да се упознају, размене информације о детету и започну усклађивање дневног распореда и основних васпитних начела у породици и вртићу. Врло је значајно изграђивање поверења и узајамног разумевања на самом почетку, као основ за даљу успешну сарадњу и грађење односа.

Родитељи су непосредно укључени у процес рада Установе у оквиру следећих стручних тела: Савет родитеља, Актив за развојно планирање, Тим за заштиту деце од насиља, занемаривања, злостављања и Тим за самовредновање. На тај начин они дају допринос доношењу одлука и решавању проблема, разматрајући текућа питања из живота и рада у Установи.

б) Повезаност са локалном заједницом

Сарадња установе са окружењем развијаће се на принципима: отворености за различите могућности и повезивања, уважавања специфичног контекста и места где се установа налази, континуитета и повезивања различитих дечијих искустава (у породици, окружењу, вртићу), видљивости и препознатљивости установе у окружењу. Повезивање вртића и заједнице огледаће се кроз следеће облике:

- отворени простори – шеталишта, тргови, паркови... спотрски клубови, библиотеке, музеји и остале културне институције... користе се за реализацију различитих активности;
- деца, васпитачи и чланови породице учествују у дешавањима у локалној заједници, а с друге стране у вртићу се дешавају манифестације у којима учествују чланови локалне заједнице;
- информације о делатности предшколске установе су видљиве и доступне у локалној заједници...

Полазећи од наведене опште орјентације у повезивању са окружењем, сваки вртић и свака васпитна група развијају програм сарадње са локалном заједницом, а на основу својих специфичности и специфичности контекста, консултовања са децом и породицом.

Повезивање са окружењем представља и саставни део развијања сваке теме/пројекта у Установи. Деца, васпитачи и родитељи ће тражити могућности како да дођу до одговора на питања и реше проблеме у вези са својим истраживањима у вртићу. Како би дошли до одговора организоваће се неки од могућих начина повезивања: истраживања на терену, одлазак у институције, на различите локалитете, упознавање и контакт са различитим познаваоцима проблематике у вртићу и ван њега, заједничко прибављање материјала и извора сазнања и др. Институције образовања, културе, спорта, привреде, природни локалитети и др. на тај начин постају места остваривања програмских активности или се укључују у активности у вртићу. Такође, библиотеке у близини вртића представљаће стални извор сазнања у вези са актуелним темама/пројектима.

Предшколска установа тежи повећању видљивости и значаја квалитетног раног васпитања и образовања у заједници. Тежимо да промовишемо слику о детету као компетентној, активној особи која има право и могућности да активно учествује у обликовању заједнице у којој живи.

в) Рад са децом и породицама из осетљивих група

Циљ је остваривање учешћа детета у програму на различите, аутентичне начине и обезбеђивање оптималних услова за боравак и укљученост, прилагођавајући све расположиве ресурсе потребама детета и породице.

Настојимо да развијамо квалитет у којем нема места дискриминацији по родном, културном, социјалном, националном, здравственом и др. основу. У складу са тим развијамо различите стратегије подршке деци и породицама из осетљивих група.

У установи постоји Тим за инклузивно образовање који чине: дефектолог-логопед, педагог, директор, као и служба превентивне здравствене заштите. Стручни тим ради на обезбеђивању повољне социјалне и физичке средине за децу из осетљивих категорија.

Индивидуални образовни планови се раде на основу процене изабраног педијатра и ИРК, као и на иницијативу СТИО предшколске установе. Након израђених планова подршке за дете, стручни сарадници прате квалитет праксе и правовремено вођење документације. У првој години похађања предшколске установе се програми ревидирају тромесечно, а у наредним годинама, раде се шестомесечне ревизије ИОПа.

г) Транзиција и континуитет

Деци је потребан континуитет искустава из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности и смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења.

Стварајући услове за постепен прелазак из јасли у вртић или из вртића у школу даје се подршка деčјем доживљају припадности новом окружењу.

Програм неге и васпитно-образовног рада деце узраста до три године започиње **програмом адаптације**, коме се посвећује посебна пажња обзиром на значај континуитета дечијих искустава при преласку из породичне у нову средину. Адаптација деце на јаслице спроводи се у неколико корака. Након уписа деце организују се родитељски састанци или индивидуални разговори са родитељима у циљу пружања осећаја добродошлице, међусобног упознавања и успостављања поверења. Том приликом родитељи и деца обилазе простор, упознају се са сестрама и другом децом, добијају основне информације о процесу адаптације. Са друге стране, сестре упознају дете, његове навике, посебна интересовања, склоности и особености, као и потребе конкретне породице. Тада се кроз заједнички договор родитеља и мед. сестара израђује индивидуални план адаптације за дете. Неодвојиви део процеса адаптације представља и боравак родитеља у групи. Сестре унапред пажљиво бирају и врше понуду различитих средстава и материјала и осмишљавају конкретне активности за новоуписану децу и чланове њихових породица. Оваква пракса помаже деци да стекну сигурност у новом окружењу, а такође и родитељима да развију позитиван став према јаслицама и поверење у васпитаче. Током целокупног периода адаптације родитељима се обезбеђује стална стручна подршка и врши се заједничко праћење и прилагођавање тока адаптације. И након адаптације, рутине се успостављају у складу са индивидуалним ритмом сваког детета и усаглашено са породицом.

Током целе године одвија се сарадња са основним школама у нашем окружењу, са циљем што ефикасније припреме деце за полазак у школу, која из године у годину траје и постиже све већи квалитет.

Могући облици сарадње:

- посете деце и васпитача школи, као и посете ђака и учитеља вртићу;
- присуствовање школском часу, односно активностима деце у вртићу;
- заједничке активности деце у дворишту школа или вртића;
- позоришне представе – деце за децу, глумци за децу, изложбе радова...
- укључивање у заједничке манифестације које организује школа или вртић;
- родитељски састанци везани за упис деце у школу уз учешће како васпитача и сарадника из вртића тако и представника основних школа;
- заједничке радионице као начин представљања како деца уче у вртићу
- заједничко развијање пројеката школске и предшколске деце

– учешће наставника из школе као експерата за поједина питања у развијању пројеката

Институције са којима сарађујемо традиционално:

- ✓ Музеји и дечија позоришта
- ✓ Центар за културу у Лазаревцу
- ✓ Модерна галерија
- ✓ Основне школе у непосредној близини вртића
- ✓ Предшколска установа „Ракила Котаров“
- ✓ Библиотека
- ✓ Дом здравља у Лазаревцу
- ✓ Приватни предузетници у непосредном окружењу, у складу

са потребама реализације пројеката

- ✓ Непосредна околина Лазаревца, језеро Очага, сеоска фарме, шуме, папњаци и остали ресурси природе која нас окружује

4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА ПУ „ИВА И МАША“ ЛАЗАРЕВАЦ

Програм заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања Предшколске установе „Ива и Маша“, доноси се у складу са Законом о основама система васпитања и образовања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017), Посебним протоколом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања МП Београд 2007., Приручником за примену Посебног протокола за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у васпитно-образовним установама, Београд 2009, Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Директор установе именује чланове Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања из реда запослених и представника родитеља. Задаци тима су да планира, организује и управља активностима на спровођењу мера превенције и мера интервенције.

На нивоу радних јединица подтимови су задужени за:

1. Координацију рада Тима на нивоу установе;
2. Спровођење Посебног протокола и Програма заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања ПУ „Ива и Маша“;
3. Реализацију превентивних и интервентних активности на нивоу радних јединица;

Овим програмом дефинишу се како превентивне, тако и интервентне активности, организује се унутрашња заштитна мрежа, план праћења, евидентирања, документовања и примене заштитних мера у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања деце, овим документом се регулише и ланац одговорности.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце.

Злостављање и занемаривање обухватају понашања којима се континуирано угрожава психички, физички и морални интегритет детета. Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања установе или појединца да обезбеде услове за правилан развој детета у свим областима, што, у противном, може нарушити његово здравље, физички, ментални, духовни, морални и друштвени развој у оквиру односа који укључује одговорност и поверење.

Ово обухвата и пропусте у обављању правилног надзора и заштите деце од повређивања у оноликој мери у којој је то изводљиво кроз стварање безбедних услова за боравак и реализацију васпитно-образовног рада.

Деца одређених психофизичких карактеристика и понашања често су у ситуацији повећаног ризика, што може утицати на њихову већу изложеност насилном понашању друге деце, али и одраслих.

Установа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, као и социјалну реинтеграцију детета које је извршило или било изложено насиљу, злостављању или занемаривању.

Превентивне активности чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера уважавања, сарадње и конструктивне комуникације. Овим активностима подиже се ниво свести и осетљивости деце, родитеља и запослених за препознавање насиља, негује се атмосфера сарадње,

толеранције и уважавања, обезбеђује се заштита детета од свих облика насиља, злостављања и занемаривања. У планирању превентивних активности учествује васпитач, стручни сарадник, подтим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, као и Тим уз укључивање родитеља.

У превенцији се остварује васпитни рад и појачан васпитни рад у ситуацији када је угрожен најбољи интерес детета. Мерама превенције обезбеђује се стварање безбедине средине за живот и рад.

Програм заштите се бави насиљем на релацији дете-дете; одрасли запослен у установи – дете и одрасли који нису запослени у установи – дете.

Запослени својим понашањем не смеју да изазову или допринесу насиљу, злостављању или занемаривању.

Насиље може имати различите облике или нивое. Облици су физичко, социјално, емоционално, сексуално и електронско насиље.

Најчешћи облици насиља су условно сврстани у три нивоа:

- Ситуације на првом нивоу које се дешавају између деце, углавном решава самостално васпитач;
- Ситуације на другом нивоу решава васпитач у сарадњи са Тимом и подтимом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања;
- На трећем нивоу је неопходно поред тима и подтима укључивање спољашње заштитне мреже. За решавање свих облика насиља одраслих над децом неопходно је укључивање тима, директора и/ или других институција.

Физичко насиље представља стварно или потенцијално телесно повређивање детета.

ФИЗИЧКО НАСИЉЕ

Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Ударање чврга	Шамарање	Туча
Гурање	Ударање	Дављење
Штипање	Гажење	Бацање
Гребање	Цепање одела	Проузроковање опекотина
Гађање	„шутке“	Ускраћивање хране и сна
Чупање	Затварање	Излагање ниским
Уједање	Пљувљење	температурама
Саплитање	Отимање и уништавање	Напад оружјем
Шутирање	имовине	
Прљање	Измицање столице	
Уништавање ствари	Чупање за уши и косу	

Емоционално насиље представља тренутно или тзрјно угрожавање психичког или емоционалног здравља или достојанства детета.

ЕМОЦИОНАЛНО- ПСИХИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ

Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Исмејавање Омаловажавање Оговарање Вређање Ругање Називање погрдним именима Псовање Етикетање Имитирање Прозивање	Уцењивање Претење Неправедно кажњавање Забрана комуницирања Искључивање Одбацивање Манипулисање	Заstraшивање Уцењивање Рекетирање Ограничавање кретања Навођење на коришћење психоактивних супстанци Укључивање у секте Занемаривање

Социјално насиље представља искључивање детета или деце из групе и дискриминацију.

СОЦИЈАЛНО НАСИЉЕ

Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Добацивање Подсмевање Игнорисање Искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности Насилно дисциплиновање Ширење гласина	Сплеткарење Игнорисање Неукључивање Неприхватање Манипулисање Експлоатација Национализам	Претње Изолација Одбацивање Терор групе над појединцем, групом, дискриминација Организовање затворених група (кланова) Национализам, расизам

Сексуално насиље представља укључивање деце у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, за коју нису развојно дорасла

СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ И ЗЛУОПОТРЕБА

Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Добацивање Псовање Ласцивни коментари Ширење прича Етикетање Сексуално додиривање гестикалација	Сексуално додиривање Показивање порнографског материјала Показивање интимних делова тела свлачење	Завођење од стране одраслих Подвођење Злоупотреба положаја Навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин Силованање Инцест

Насиље злоупотребом комуникационих технологија представља поруке послате електронском поштом, укључивањем у форуме, фотографисање без одобрења родитеља и приказивање насилних сцена

НАСИЉЕ ЗЛОУПОТРЕБОМ КОМУНИКАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

Први ниво	Други ниво	Трећи ниво
Узнемиравајуће „живкање“ Слање узнемирујућих порука смс, ммс, путем мејла	Огласи, клипови, блогови Злоупотреба форума и чествовања Снимање камером појединаца против њихове воље Снимање камером насилних сцена Дистрибуирање снимака и слика	Снимање насилних сцена Дистрибуирање снимака и слика Дечија порнографија

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

У случају сумње да се насиље дешава редослед поступака је следећи:

1. Васпитач попуњава иницијалну пријаву по сазнању или увиду;
2. Затим долази до консултација са члановима подтима на нивоу радне јединице;
3. Чланови подтима воде интерни образац евиденције установе о насилном понашању;
4. Потом се чланови подтима консултују са Тимом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, како би се проценио ниво ризика за дете, породицу, односно запослене – затим настаје план мера заштите, у односу на процењени ниво ризика, проблем се може решавати на нивоу групе, ангажовањем унутрашње заштитне мреже (васпитач, радна јединица, тим, стручни сарадник), на трећем нивоу укључују се друге институције у оквиру спољашње заштитне мреже (здравство, полиција, социјална заштита);
5. Када се сумња на то да се насиље дешава, након консултација унутар установе и закључка Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, случај се пријављује Центру за социјални рад на обрасцу пријаве насилног понашања;
6. Родитеље обавестити да ће случај насиља бити пријављен другим институцијама, ако тај разговор не угрожава интересе детета или запослених;
7. Унутрашња заштитна мрежа (васпитачи, чланови подтима, тима), спроводе активности на праћењу ефеката предузетих мера;

РЕДОСЛЕД ПОСТУПАКА КАДА СЕ НАСИЉЕ ДЕШАВА:

1. Прекинути насиље над дететом
2. Заштитити дете на начин како конкретна ситуација дозвољава
3. Смањити напетост разговором са актерима насиља

4. Обавестити чланове подтима, руководиоца, директора, као и тим
5. Позвати надлежне институције (полиција, Дом здравља), редослед пријаве надлежним институцијама зависи од врсте и степена угрожености детета:
 - **Код физичке повреде детета, позива се Дом здравља или се дете одводи у Дом здравља у присуству васпитача и медицинске сестре на превентивној здравственој заштити, а затим се обавештава полиција и Центар за социјални рад, на основу извештаја здравствене службе**
6. Консултације чланова тима са повезаним институцијама – процена нивоа ризика и план заштите детета
7. Води се евиденција о насиљу на интерном обрасцу
8. Обавестити Центар за социјални рад на обрасцу пријаве насилног понашања
9. Унутрашња заштитна мрежа (васпитачи, чланови подтима, тима), спроводе активности на праћењу ефеката предузетих мера;

РЕДОСЛЕД ПОСТУПАКА У ИНТЕРВЕНЦИЈИ

Свако ко има сазнање о дешавању насиља или сумње на насиље у обавези је да реагује. Интерне активности установе усклађују се са процедурама у установи (изјаве, службене белешке, неопходност хитног реаговања) и у складу са другим правилницима (Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности деце, Правилник о дисциплинској и материјалној одговорности запослених). На насиље се реагује одмах у циљу заштите најбољег интереса детета. Интерни поступци предузимају се у следећим ситуацијама.

- А) Случајевима насиља или сумње да се насиље дешава међу децом
- Б) Случајевима када је дете изложено насиљу, или за то постоји сумња, од стане одрасле особе која је запослена у установи
- В) Случајевима када је дете изложено насиљу или за то постоји сумња, од стране одрасле особе која није запослена у установи

А) Ситуације насиља међу децом, углавном васпитач решава самостално на нивоу групе. Сваки облик насиља неопходно је одмах зауставити. Уколико се ради о физичком насиљу са последицама неопходно је обавестити руководиоца и сестру на превентивној здравственој заштити, која је у обавези да укаже помоћ детету у складу са Упутством о збрињавању повреда. Васпитач о овоме обавештава родитеља, уколико је потребно (једно дете је учестало изложено насиљу или учестало испољава насиље) консултују се стручни сарадници, Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, израђује се план заштите за дете,

Б) У случајевима насиља над дететом од стране одрасле особе запослене у установи увек се укључује тим и директор установе. Свако насиље се мора одмах зауставити и о томе обавестити сестру на превентивно здравственој заштити и лице задужено за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања на нивоу радне јединице. Тим проверава сваку информавцију о могућем насиљу. Прикупљање информација (Образац службене белешке поводом пријаве насиља, злостављања и занемаривања) има за циљ утврђивање чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање или занемаривање. Уколико је сумња потврђена, васпитач, родитељ и тим праве план подршке за дете. Предузимају се мере према запосленом у складу са Законом о основама васпитања и образовања (члан 44, 45, 46), Правилником о

дисциплинској и материјалној одговорности запослених (дел. Бр. 243/01 од 26.03. 2009.) и Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности деце (Дел. Бр. 1156/01 од 19.08. 2010.) Тим обавља консултације ради процене нивоа ризика и насиља и предлаже мере и активности. Тим прави и оперативни план заштите за конкретну ситуацију и о томе обавештава директора установе. У израду плана заштите укључује се васпитач, стручни сарадник, тим и родитељ. Тим прати ефекте предузетих мера. Уколико сумња није потврђена предузимају се мере праћења.

В) Одрасла особа која ради са децом предузима први корак у заштити деце од насиља. Сазнање о насиљу над децом добија се директно опажањем или добијањем информације, или индиректно када се на основу неких показатеља посумња да се насиље дешава. Када таква сумња постоји васпитач обавештава сестру на превентивно здравственој заштити (уколико постоји физичка повреда), Подтим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, на нивоу радне јединице који о томе обавештава Тим (Образац службене белешке поводом пријаве насиља, злостављања и занемаривања). Тим обавештава директора и предлаже укључивање спољашње заштитне мреже (МУП, Центар за социјални рад, Дом здравља) Тим обавља разговор са родитељима или старатељима и упознаје их са предузетим корацима, затим сачињава План заштите за дете и предузима мере праћења.

Свако ко има сазнање или сумњу да се насиље дешава у обавези је да о томе обавести лице задужено за заштиту деце од насиља, злостављања или занемаривања на нивоу радне јединице.

У ситуацијама насиља или постојећа сумње на насиље пријављивање се врши следећим редоследом:

- Информација о насиљу или сумњи на насиље се доставља путем Обрасца за пријаву насиља, злостављања и занемаривања
- Образац је доступан код руководиоца вртића, и код координатора подтимова на нивоу радних јединица, као и код чланова Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања.
- На огласним таблама вртића истакнута су имена координатора подтимова за одређену радну јединицу, и чланова Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања
- Сваки други вид пријаве, писмене или усмене, такође се узима у разматрање
- Пријава се доставља лично координатору подтима на нивоу радне јединице, на за то предвиђеном обрасцу
- Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања по добијању информације о насиљу или сумњи на насиље организује консултације у установи, обавештава директора, по потреби предузима заштитне мере према детету, мере према запосленом, обавештава родитеље или старатеље, информише надлежне службе
- Информације о предузетим мерама за заштиту детета Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања даје подносиоцу пријаве, директору и надлежним службама у року од 24 сата, сваког радног дана.
- У свим радним јединицама на паноима истакнути су „Кораци поступања у ситуацији насиља или сумње да се насиље дешава“

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Сви подаци до којих се дошло су поверљиви и на располагању су само службеним лицима у поступцима заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања. Тим за

зштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања је у обавези да води евиденцију о свим случајевима, врстама и учесталости насиља.

Установа има:

- Образац пријаве насиља, злостављања и занемаривања деце
- Програм заштите деце у случају пријаве сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања
- Образац службене белешке поводом пријаве насиља, злостављања и занемаривања
- Образац за укључивање других институција у интервенцију, превенцију
- Обавештење „Кораци поступања у ситуацији насиља, злостављања и занемаривања“
- Обавештење о именовању чланова Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања
- Обавештење о именовању чланова Подтима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања на нивоу радних јединица

Директор одређује координатора Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања за чување документације о раду на заштити деце, о свом раду овај тим подноси извештај два пута годишње директору. План и програм рада Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања је саставни део Годишњег плана рада предшколске установе.

5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

а) Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Развијање рефлексивне праксе је континуиран процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама, породицом и децом; повезивањем са другим практичарима, истраживачима и стручњацима у покретању заједничких истраживања о питањима која су релевантна за праксу предшколске установе и која су у функцији развијања програма, у складу са концепцијом Основа.

Развој праксе васпитач реализује кроз свакодневни рад у васпитној групи, усмереношћу на добробит детета, квалитет односа и различите ситуације и активности заједничког учешћа. Васпитач оживљава на нивоу реалног програма концепцијска полазишта Основа кроз принципе и стратегије којима се подржавају добробит, односи и делање.

Настојимо да развијамо рефлексивну праксу кроз сарадњу, размене и заједничка истраживања стручних сарадника и васпитача, оно што омогућава да се то и реализује је:

- Квалитетан и стручан кадар, који је мотивисан за стално усавршавање и напредовање, отворен за иновације у васпитно-образовној пракси;

- Веома добро осмишљен и организован програм стручног усавршавања запослених, заснован на праћењу потреба васпитног кадра за сталним професионалним усавршавањем, као и на праћењу и прихватању новина у раду, примена наученог у пракси...Такође је значајно истаћи да постоји стална размена информација и искустава између објеката по питању реализације годишњих задатака, кроз различите форме што омогућава свима да имају увид у примере добре праксе који настају током реализације васпитно-образовног рада у нашој Установи;
- Систематично увођење приправника васпитача и медицинских сестара у посао, по посебном Програму, што доприноси квалитету рада у Установи;
- Процес самовредновања, стална рефлексивна и преиспитивање васпитне праксе спроводи се студиозно и објективно и основа је за постављање приоритета у даљем раду;
- Тимски рад васпитача и стручних сарадника у реализацији свих задатака јесте наш циљ на коме континуирано радимо и коме тежимо, учећи једни од других и користећи искуства оних који су у овом начину функционисања успешнији.

Сви видови усавршавања, на разне начине реализовани, део су процеса стручног усавршавања и имали су за циљ подизање квалитета рада васпитног кадра.

б) Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Праћење и вредновање представља саставни део развијања реалног програма у установи са циљем континуираног грађења квалитета наше васпитне праксе.

Основни принципи праћења и вредновања су: вишеперспективност овог процеса (учешће деце, породице и других учесника у праћењу програма) и рефлексивни приступ пракси.

Овај сегмент одвијаће се на неколико нивоа и начина:

- Самовредновање рада предшколске установе - сваке радне године врши се самовредновање изабране области квалитета. Носилац самовредновања је Тим за самовредновање, а оно се спроводи у складу са: Правилником о вредновању и самовредновању рада образовних установа, Правилником о стандардима квалитета рада установе и Годишњим планом самовредновања. Овим процесом сагледавање се реално стање у установи полазећи од стандарда квалитета као оквира за преиспитивање и рефлексивну праксу. У зависности од области која се вреднује, вршиће се примена различитих техника и инструмената и коришћење више извора информација (консултовање деце, васпитача, родитеља, чланова УО и представника локалне заједнице, анализа педагошке документације, непосредни увид у рад са децом, заједничке анализе и дискусије и др.);
- Стална стручна размена и заједничка рефлексивна васпитача и стручних сарадника на нивоу тимова и актива – заједнички састанци и анализе који се односе на: преиспитивање усклађености реалног програма са концепцијом Основа програма; преиспитивање реалног програма у његовим основним димензијама (средина за учење, квалитет односа, заједничко учешће, подршка диспозицијама за учење, различитости, сарадња са породицом и локалном заједницом);

- Заједничка рефлексја о развијању појединачних тема/пројеката у васпитним групама, као и на нивоу јаслица/вртића;
- На нивоу васпитних група кроз документовање вршиће се праћење дечијег учешћа и учења кроз индивидуалне портфолије, као и праћење како се развија програм кроз структуру простора, групне портфолије, почетне и процесне паное, панеле, инсталације и др.
- Анкете и састанци за родитеље путем којих се долази до идеја и мишљења родитеља у вези са програмом, која ће се узимати у обзир при његовом развијању.

Појединачна праћења и извештаји о вредновању остваривања предшколског програма настали током године биће обједињени у Извештај о раду Установе и остваривања Годишњег плана рада, што ће представљати смернице за израду акционих планова за наредну годину, као и програма стручног усавршавања.

Председник Управног одбора

Бориса Вукић